

Załącznik
do Uchwały Nr XLIV/363/22
Rady Gminy w Książkach
z dnia 21 grudnia 2022 r.

**GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA
NARKOMANII NA LATA 2023 – 2026.**

Książki, grudzień 2022

Spis treści

I.	Postanowienia ogólne	3
II.	Diagnoza i analiza problemu.....	4
III.	Cele programu	15
IV.	Zadania i zakres działań.....	16
V.	Odbiorcy Programu	19
VI.	Realizatorzy i partnerzy programu.....	19
VII.	Wskaźniki osiągnięcia celu	19
VIII.	Finansowanie Programu	20
IX.	Zasady wynagrodzenia członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	20
X.	Postanowienia końcowe.....	20

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023 – 2026 ma na celu diagnozowanie problemów związanych z uzależnieniem od alkoholu i skali zagrożenia narkomanią, przemocą oraz uzależnieniami behawioralnymi na terenie gminy i związanych z tym zagrożeń, a także przedstawienie istniejącej bazy zasobów i możliwości podjęcia działań zmierzających do zapobiegania oraz łagodzenia tych problemów i skutków. Niniejszy program kontynuuje realizację działań wprowadzonych w poprzednich latach.

I. Postanowienia ogólne.

1. Gminny Program określa zadania samorządu lokalnego w obszarze ochrony zdrowia zawarte w Krajowym Programie Przeciwdziałania Narkomanii, w Narodowym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Narodowym Programie Zdrowia oraz w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Głównymi założeniami Gminnego Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023 – 2026 jest kontynuacja dotychczas podejmowanych działań, dalszy ich rozwój, tak aby zapobiegać i łagodzić problemy i skutki negatywnych zjawisk spowodowanych nadużywaniem alkoholu, innych substancji psychoaktywnych, przemocą w rodzinie oraz przeciwdziałanie uzależnieniom behawioralnym.
2. Użyte w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 - 2026 określenia oznaczają:
 - 1) Ustawa – ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. 2021, poz. 1119 ze zm.) lub ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2020 r. poz. 2050 ze zm.);
 - 2) Program – Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2023 - 2026;
 - 3) GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Książkach;
 - 4) GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Książkach;
 - 5) Gmina - Gmina Książki.
3. Zgodnie z art. 4¹ ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy. Realizacja zadań, o których mowa w art. 4¹ ust. 1 ustawy jest prowadzona w postaci uchwalonego przez radę gminy gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, który stanowi część strategii rozwiązywania problemów społecznych i który uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia (działania służące realizacji celu operacyjnego 2: profilaktyka uzależnień).
4. Podstawa prawna programu:
 - 1) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021, poz. 1119 ze zm.);
 - 2) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020, poz. 2050 ze zm.);
 - 3) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2021, poz. 1249 ze zm.);
 - 4) Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2021, poz. 1956 ze zm.);

- 5) Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020, poz. 685 ze zm.);
- 6) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022, poz. 447);
- 7) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2020, poz. 1057 ze zm.);
- 8) Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022, poz. 559 ze zm.);
- 9) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021 – 2025 (Dz. U. z 2021 r., poz. 642).

II. Diagnoza i analiza problemu.

1. Informacje ogólne

Problemy związane z używaniem substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu i narkotyków, obejmują całokształt negatywnych i wielowymiarowych konsekwencji. Bardzo poważnym problemem społecznym, ze względu na skalę zasięgu stają się uzależnienia behawioralne.

Problem alkoholowy (alkoholizm) – według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”¹.

„Uzależnienie to kompleks zjawisk fizjologicznych, behawioralnych i poznawczych, wśród których używanie alkoholu dominuje nad innymi aktywnościami w życiu człowieka. Wiąże się z upośledzeniem kontroli, poczuciem przymusu i kontynuowaniem używania, pomimo jego szkodliwych następstw. Uzależnienie jest zwykle efektem długotrwałego i szkodliwego picia alkoholu, w wyniku którego objawy związane z tym zaburzeniem wpisują się w całościowe, bio-psycho-społeczne funkcjonowanie osoby, a jego negatywne konsekwencje odczuwalne są nie tylko dla samej jednostki, ale często również dla jej najbliższego otoczenia”².

Problem narkotykowy (narkomania i dopalacze) – według ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii³, narkomania to: „stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich”.

Uzależnienia behawioralne – uzależnienie od czynności – „kompleks zjawisk fizjologicznych, behawioralnych i poznawczych, wśród których to nie używanie substancji psychoaktywnych, lecz niekontrolowane wykonywanie pewnych czynności (np. grania w gry hazardowe) dominuje nad innymi aktywnościami w życiu człowieka. Wiąże się z upośledzeniem kontroli, poczuciem przymusu i kontynuowaniem zachowania, pomimo jego szkodliwych następstw. Uzależnienie jest zwykle efektem długotrwałego i szkodliwego procesu, w wyniku którego objawy związane z wykonywaniem danego zachowania (bądź zachowań) wpisują się w całościowe, bio-psycho-społeczne funkcjonowanie osoby, a jego negatywne konsekwencje odczuwalne są nie tylko dla samej jednostki, ale często również dla jej najbliższego otoczenia”⁴.

¹ T. Pilch, Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, str. 92.

² Słownik uzależnień, dr. Michał Bujalski, dr. Hab. Justyna Klingemann, Warszawa 2021, www.uzależnieniabehawioralne.pl

³ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2020 poz. 2050).

⁴ Słownik uzależnień, dr. Michał Bujalski, dr. Hab. Justyna Klingemann, s. 17, Warszawa 2021, www.uzależnieniabehawioralne.pl

Najczęściej występujące uzależnienia behawioralne to uzależnienie od hazardu, zaburzenia używania technologii, kompulsywne kupowanie, kompulsywne zachowania seksualne, problemowe zaangażowanie w pracę, zaburzenia odżywiania się.

Konsekwencje uzależnienia od alkoholu, innych środków psychoaktywnych czy uzależnień behawioralnych są złożone. Straty wynikające z uzależnienia od substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych są wielowymiarowe. Dotyczą problemów funkcjonowania rodziny, w sferze zawodowej, edukacyjnej, ekonomicznej, emocjonalnej. Mogą pojawić się nawet konflikty z prawem. Problem uzależnień behawioralnych jest stosunkowo nowym zjawiskiem i jeszcze dość często problem jest niedostrzegany lub bagatelizowany przez rodziców i opiekunów dzieci. Zauważony dopiero w momencie zaawansowanego uzależnienia, które przejawia się problemami w szkole, z rówieśnikami i rodziną.

Z raportu z badań *Problematyczne używanie internetu przez młodzież z 2019 roku* przeprowadzonych przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę wynika, że do najczęstszych form aktywności online podejmowanych przez dzieci i młodzież należy kontaktowanie się ze znajomymi, aż 87,7 % dzieci w wieku 15 – 17 lat i 76,0 % w wieku od 12 do 14 lat. Kolejno słuchanie muzyki, przeglądanie portali społecznościowych, oglądanie filmików, oglądanie filmów i seriali, oglądanie śmiesznych zdjęć lub obrazków, poszukiwanie informacji potrzebnych do odrobienia pracy domowej, granie w gry dla jednego gracza, udostępnianie zdjęć i filmików, granie w gry wieloosobowe i inne. Wśród rodzajów niebezpiecznych treści, z jakimi mieli kontakt badani w internecie wymienia się najczęściej treści dotyczące samookaleczania się, treści zawierające rzeczywiste sceny okrucieństwa i przemocy oraz treści pornograficzne. Niemal wszystkie nastolatki, aż 97,1 % korzysta z internetu za pomocą smartfonów lub telefonów komórkowych.

Uzależnienia behawioralne stają się bardzo poważnym problemem społecznym. W świadomości społecznej istnieje wiedza na temat problemów alkoholowych i związanych z zażywaniem narkotyków. Problem uzależnień behawioralnych bywa minimalizowany. Natomiast wraz z rozwojem technologii cyfrowej problem ten staje się coraz poważniejszy.

2. Analiza problemu w Gminie.

Gmina Książki sąsiaduje z gminami Dębowa Łąka, Bobrowo, Jabłonowo Pomorskie, Radzyń Chełmiński i Ryńsk. Gminę podzielono na 8 sołectw: Blizno, Blizenko, Brudzawki, Książki, Osieczek, Łopatki, Szczuplinki i Zaskocz. Liczba mieszkańców ogółem w gminie: 4096 – stan na dzień 30.11.2022

Tab.1 Liczba mieszkańców na terenie gminy Książki - stan na dzień 30.11.2022,

L.p	Miejscowość	Liczba mieszkańców	
		Stali	Czasowi
1.	Łopatki	480	5
2.	Łopatki Polskie	50	1
3.	Osieczek	764	5
4.	Brudzawki	154	0
5.	Blizno	158	4
6.	Blizenko	171	6
7.	Zaskocz	303	6
8.	Szczuplinki	77	0
9.	Książki	1844	68
RAZEM		4001	95
		4096	

Źródło danych: *Urząd Gminy Książki*

Na terenie Gminy Książki funkcjonuje 6 jednostek organizacyjnych tj. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Książkach, Gminny Klub Dziecięcy Happy Kids, Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Henryka Sienkiewicza w Książkach, Gminny Ośrodek Kultury w Książkach, Gminna Biblioteka Publiczna w Książkach oraz Samodzielny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej. Na terenie gminy działa również świetlica środowiskowa oraz punkt informacyjno – konsultacyjny.

Powiat Wąbrzeski prowadzi na terenie gminy placówkę opiekuńczo – wychowawczą oraz zleca prowadzenie środowiskowego domu samopomocy.

W gminie Książki brak jest dużych przedsiębiorstw co powoduje, że wiele osób pozostaje bez pracy. Gmina ma charakter rolniczy, a głównym zajęciem mieszkańców jest rolnictwo. Z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Wąbrzeźnie wynika, że na koniec października br. zarejestrowanych bezrobotnych z terenu z gminy Książki było 145 osób.

Tab.2. Liczba osób bezrobotnych - stan na 31.10.2022 r.,

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych	
	ogółem	w tym kobiety
Gmina Książki	145	96

Źródło danych: *wabrzezno.praca.gov.pl*

Na podstawie danych statystycznych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Książkach, bezrobocie jest zasadniczym powodem ubiegania się o szeroko rozumianą pomoc ogółu świadczeniobiorców. Wskazane w tabeli dane dotyczą liczby osób korzystających ze świadczeń udzielanych na podstawie ustawy o pomocy społecznej.

Tab.3. Liczba osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej

Powód trudnej sytuacji	Liczba rodzin ogółem w 2019r.	Liczba rodzin ogółem w 2020r.	Liczba rodzin ogółem w 2021r.
Bezrobocie	59	47	51
Przemoc w rodzinie	1	0	0
Alkoholizm	9	8	8
Narkomania	0	0	0

Źródło danych: *dane własne GOPS - sprawozdania MPIPS*

Osoby dotknięte chorobą alkoholową rzadko decydują się na leczenie dobrowolne w specjalistycznych placówkach odwykowych. W związku z tym członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Książkach przeprowadzają rozmowy z osobami nadużywającymi alkoholu i kierują tych, którzy nie są w stanie sami podjąć działań zmierzających do wyjścia z nałogu do Poradni Profilaktyki i Leczenia Uzależnień, bądź też do Zamkniętych Oddziałów Lecznictwa Odwykowego.

W uzasadnionych przypadkach GKRPA występuje z wnioskiem do Sądu Rejonowego w Wąbrzeźnie o zastosowanie leczenia. W bieżącym roku komisja skierowała 2 wnioski do sądu.

Tab. 4 Liczba posiedzeń GKRPA i wniosków skierowanych do sądu w latach 2019-2022

Rok	Liczba posiedzeń GKRPA	Liczba wniosków skierowanych do Sądu
2019	12	3

2020	9	1
2021	11	2
2022	10	2

Źródło danych: Urząd Gminy Książki

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest jednym z najważniejszych filarów lokalnego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i do jej kompetencji należy :

- inicjowanie zadań w zakresie realizacji zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych,
- podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego,
- opiniowanie zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych,
- kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych.

W bieżącym roku GKRPA w Książkach odbyła 10 posiedzeń, na których m.in. przeprowadzono rozmowy motywujące z osobami skierowanymi do komisji, kierowała wnioski do sądu, opiniowała zezwolenia na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych, opiniowała wnioski instytucji o dofinansowanie lub finansowanie zadań w zakresie profilaktyki, opiniowała gminny Program.

Aby w/wym. zadania mogłyby być realizowane w sposób należyty osoby wchodzące w skład GKRPA są przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Należy doskonalić warsztat pracy dlatego w ramach programu każdego roku planuje się szkolenia dla członków GKRPA oraz Zespołu Interdyscyplinarnego.

Zgodnie z uchwałą nr XXVIII/239/21 Rady Gminy w Książkach z dnia 16 lipca 2021 r. w sprawie ustalenia maksymalnej liczby zezwoleń na sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych, zasad usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych oraz ograniczeń w sprzedaży napojów alkoholowych na terenie gminy Książki:

a) maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

- do 4,5 % zawartości alkoholu oraz piwo w ilości 50,
- powyżej 4,5 % do 18 % zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa) w ilości 23,
- powyżej 18 % zawartości alkoholu w ilości 23

b) maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży:

- do 4,5 % zawartości alkoholu oraz piwo w ilości 16,
- powyżej 4,5 % do 18 % zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa) w ilości 16,
- powyżej 18 % zawartości alkoholu w ilości 16

c) maksymalna liczba zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży:

- do 4,5 % zawartości alkoholu oraz piwo w ilości 34,
- powyżej 4,5 % do 18 % zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa) w ilości 7,
- powyżej 18 % zawartości alkoholu w ilości 7

Wyżej cytowaną uchwałą ustalone zostały zasady usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu i poza miejscem sprzedaży w odległości nie mniejszej niż 50 m od obiektów sakralnych, szkoły i przedszkola oraz innych placówek oświatowo – wychowawczych.

Na koniec listopada 2022 r. na terenie Gminy Książki było 9 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym w 8 punktach istnieje możliwość sprzedaży napojów alkoholowych o zawartości powyżej 4,5 % alkoholu.

Rozmieszczenie punktów sprzedaży napojów alkoholowych w poszczególnych sołectwach przedstawia poniższa tabela.

Tab.5 Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Książki - stan na 30.11.2022 r.,

Miejscowość	Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych	
	Detal	Gastronomia
Książki	5	1
Zaskocz	1	0
Łopatki	0	0
Szczuplinki	0	0
Brudzawki	0	0
Blizno	0	0
Blizienko	0	0
Osieczek	1	1
Razem :	7	2

źródło danych: Urząd Gminy Książki

Według stanu na dzień 30.11.2022 r. ilość ważnych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych wynosi - 26 zezwoleń, w tym:

- na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza punktem sprzedaży - 20 zezwoleń:
 - do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo – 7 zezwoleń,
 - powyżej 4,5 % do 18 % zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa) – 6 zezwoleń,
 - powyżej 18 % zawartości alkoholu – 7 zezwoleń.
- na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży – 6 zezwoleń:
 - do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo – 4 zezwolenia,
 - powyżej 4,5 % do 18 % zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa) – 1 zezwolenie,
 - powyżej 18 % zawartości alkoholu – 1 zezwolenie.

W wyniku przeprowadzonej w 2021 roku kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych nie stwierdzono naruszenia prawa dotyczącego sprzedaży alkoholu nieletnim oraz przestrzegania ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. W związku z tym, iż nie było zgłoszeń w sprawie naruszenia prawa dotyczącego sprzedaży alkoholu na terenie gminy, w 2022 r. odstąpiono od przeprowadzenia kontroli. Dodatkowym źródłem informacji dla GKRPA w sprawie niewłaściwych zachowań spowodowanych sprzedażą alkoholu była Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa.

Z danych Komendy Powiatowej Policji w Wąbrzeźnie wynika, że funkcjonariusze w okresie od stycznia do listopada 2022 r. na terenie gminy podejmowali 25 interwencji domowych, których powodem była awantura domowa wszczęta pod wpływem alkoholu. 7 osób z terenu gminy w bieżącym roku (do listopada) zostało doprowadzonych do Izby Wytrzeźwień. Konsekwencją w/w interwencji niejednokrotnie było uruchomienie procedury „Niebieska Karta”. Przemoc w rodzinie często powiązana jest z alkoholizmem. Bardzo trudno jest określić zakres występowania skali zjawiska

przemocy, gdyż jest ono powiązane z innymi problemami społecznymi (alkoholizmem, bezrobociem, ubóstwem). Barięą do postawienia pełnej diagnozy sytuacji jest niska świadomość społeczna przejawów przemocy oraz niechęć środowiska do „wtrącania się” w sprawy rodzinne innych.

Do Zespołu Interdyscyplinarnego do listopada 2022 roku wpłynęło 8 „Niebieskich Kart”, w tym w 5 występował problem alkoholowy. W wyniku prac grup roboczych działających w ramach zespołu Interdyscyplinarnego 2 wnioski zostały skierowane do GKRPA w Książkach. Ponadto ofiary przemocy w rodzinie mają tworzony plan pomocy podczas posiedzenia grupy roboczej. Specjaliści różnych służb wspólnie opracowują plan pomocy i uruchamiają lokalny system wsparcia zarówno dla ofiar przemocy, jak i sprawców. Fachową pomoc mogą otrzymać m.in. pod bezpłatnym numerem Niebieskiej Linii – organizacji, która pomaga ofiarom przemocy domowej. Działanie jest cyklicznie dofinansowywane w ramach gminnego Programu.

Osoby zgłaszające się do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Książkach to głównie mężczyźni. Największy problem stwarzają osoby, które w wyniku uzależnienia doprowadziły do rozpadu rodziny i nie widzą już szans na normalne życie, nie chcą zerwać z nałogiem mimo widocznych szkód. Problem nadużywania alkoholu przez podopiecznych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Książkach jest bardzo skomplikowany ponieważ obok alkoholizmu występują zaburzenia komunikacji między członkami rodziny, bieda, problemy wychowawcze i zdrowotne.

Problem narkomanii na terenie gminy jest raczej marginalny. Do listopada 2022 r. zatrzymano na terenie gminy Książki 1 osobę posiadającą przy sobie narkotyki.

Uzależnienie od alkoholu czy narkomanii, oblięuje służby odpowiedzialne za pracę na rzecz pomocy osobom i rodzinom, których problem dotyka za podjęcie działań nie tylko w stosunku do osób dorosłych, ale także na rzecz dzieci. Małoletni w procedurze Niebieska Karta niejednokrotnie nie występują jako ofiara przemocy, ale jako świadek. Należy pamiętać, że dorastanie dziecka w rodzinie dysfunkcyjnej może nieść za sobą negatywne konsekwencje. Problem uzależnień, podejmowania zachowań ryzykownych w obszarze spożywania alkoholu, eksperymentowania z innymi środkami psychoaktywnymi oraz wszelkie uzależnienia behawioralne dotyka tych najmłodszych mieszkańców gminy. Dlatego to do nich powinny być kierowane zadania, działania w ramach Programu, tak aby przeciwdziałać negatywnym skutkom szeroko rozumianych uzależnień. Realizatorzy oraz partnerzy Programu powinni uwzględniać w swojej ofercie działania, zajęcia skierowane do dzieci i młodzieży tak, aby od najmłodszych lat edukować, informować, pokazywać alternatywę, umiejętność wyboru. Konieczne jest finansowanie lub dofinansowanie programów terapeutycznych, warsztatów i przedstawień mających charakter profilaktyczny po to, aby pogłębić wiedzę młodzieży na temat szkodliwości używek, nauczyć ludzi młodych asertywności, pomóc dzieciom dokonywać właściwych wyborów oraz nauczyć pożądaných zachowań w sytuacjach trudnych i konfliktowych.

W związku z tym, że zdarzają się przypadki nadużywania alkoholu przez osoby niepełnoletnie i wciąż istniejące zagrożenie nadużywania alkoholu przez młodzież planujemy podjąć działania zmierzające do nierozprzestrzeniania się tego zjawiska. Analizując dane z Komendy Powiatowej Policji w Wąbrzeźnie dotyczące dzieci i młodzieży wynika, że na terenie Gminy Książki do listopada 2022 roku zatrzymano 2 małoletnich będących pod wpływem alkoholu lub narkotyków.

Działania profilaktyczne mogą być prowadzone w szczególności na terenie szkoły, świetlicy środowiskowej.

Na terenie gminy Książki prowadzona jest świetlica środowiskowa działająca w strukturze Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Dzieci uczęszczające do świetlicy kierowane są na wniosek rodziców, po przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego. Do świetlicy środowiskowej w Książkach w roku szkolnym 2021/2022 zostało skierowanych 7 małoletnich. Dzieci w świetlicy mogą liczyć na pomoc i wsparcie dwóch wychowawców, codziennie od poniedziałku do piątku po dwie godziny, w dni nauki szkolnej. We wrześniu 2022 r. mimo szeroko prowadzonej rekrutacji nie

udało się zakwalifikować chętnych dzieci do w/w placówki. W związku z tym, działanie świetlicy zostało czasowo zawieszono. Planuje się ponowić rekrutację, rozszerzyć ofertę, aby placówka mogła stanowić narzędzie w pracy w zakresie profilaktyki.

Placówki oświatowe podejmują również działania profilaktyczne. W 2018 r. przeprowadzono badanie ankietowe w szkole z dziećmi (100 % ogółu), 20 nauczycielami i rodzicami (75 % ogółu) w celu weryfikacji działań wychowawczych i profilaktycznych, które eliminowałyby zagrożenia i popularyzowałyby pożądane zachowania uczniów oraz współpracy szkoły z rodzicami. Z przeprowadzonych badań wynika, że należy m.in. na bieżąco monitorować sytuację rodzinną ucznia, organizować prelekcje dotyczące szkodliwości oraz skutków zażywania substancji psychoaktywnych, palenia papierosów i picia alkoholu, organizować spotkania indywidualne oraz grupowe z psychologiem. Nauczyciele pracujący w szkołach uczestniczą w szkoleniach, radach pedagogicznych na temat alkoholizmu, narkomanii i przemocy, są również odpowiedzialni za realizację programu profilaktycznego. Z uwagi na powyższe ważne jest organizowanie porad i szkoleń, których celem jest wyposażenie nauczycieli w wiedzę i praktyczne umiejętności postępowania z uczniami, którzy mieli lub mają problem z alkoholem.

Kolejnym działaniem Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Książkach jest finansowanie działalności Punktu Konsultacyjnego. Punkt pełni ważną rolę w lokalnym systemie pomocy. Do zadań punktu nie należy prowadzenie psychoterapii osób uzależnionych, nie jest więc on alternatywą dla placówek leczenia uzależnień. Punkt Konsultacyjny w Książkach czynny jest w każdy piątek w godzinach od 9.00 do 13.00. W Punkcie udziela się m.in. wsparcia osobom współuzależnionym, motywuje się osoby uzależnione do podjęcia leczenia specjalistycznego, udziela niezbędnych informacji. Działalność punktu otwiera szerokie możliwości skutecznego wspomaganie GKRPA w działalności na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkotykowych oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Do listopada 2022 r. z poradnictwa w ramach Punktu Konsultacyjnego skorzystało 7 osób, w tym 6 nadużywających alkoholu i 1 osoba sprawca przemocy i nadużywający alkoholu. Podinspektor ds. uzależnień udzielił 84 konsultacji, w tym 78 konsultacji dla osób nadużywających alkoholu i 6 konsultacji dla sprawców przemocy. Ponadto podinspektor ds. uzależnień pracował w Zespole Interdyscyplinarnym w Książkach, udzielał konsultacji pracownikom GOPS w Książkach w sprawach dotyczących interwencji wobec osób korzystających z pomocy Ośrodka. W 2022 roku planuje się dalsze prowadzenie Punktu Konsultacyjnego przez Wąbrzeskie Centrum Profilaktyki Terapii i Integracji Społecznej w Wąbrzeźnie. Wieloletnie funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego i zdobyte doświadczenie w pracy z klientami wskazuje na dalszą potrzebę istnienia i rozwoju form pomocy dla wszystkich osób zgłaszających się o pomoc.

Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Książkach bezpośrednio spotykają się w swojej pracy zawodowej z osobami uzależnionymi i współuzależnionymi, a często także ze sprawcami i ofiarami przemocy. Pracownicy socjalni działający w rejonach mogą bowiem udzielić osobie lub rodzinie jednocześnie pomocy materialnej jak i informacji na temat gdzie podjąć leczenie, do kogo zwrócić się o pomoc prawną, psychologiczną a także instytucjonalną. Mogą także zmotywować osoby nadużywające alkoholu do podjęcia leczenia odwykowego dobrowolnego.

Warto również wzbogacić ofertę GKRPA o współpracę z organizacjami pozarządowymi, w celu organizowania imprez o charakterze sportowym, promującym zdrowy styl życia.

2.1 Diagnoza problemu w Gminie⁵

⁵ Diagnoza problemów społecznych Gminy Książki, sporządzona przez Krajowy Ośrodek Kształcenia Administracji w roku 2020.

W 2020 roku GKRPA postanowiła o przeprowadzeniu diagnozy problemów społecznych na terenie Gminy Książki. Badanie objęło 3 grupy: dorosłych mieszkańców, uczniów Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Książkach oraz sprzedawców napojów alkoholowych. Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców względem wybranych problemów społecznych: problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego oraz zjawiska przemocy. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie czterech komplementarnych badań, zrealizowanych wśród dwóch grup społecznych: dorosłych mieszkańców gminy oraz uczniów szkół zlokalizowanych w Gminie Książki⁶. Badania zostały przeprowadzone w miesiącach czerwiec – październik 2020 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 240 osób (100 mieszkańców, 131 uczniów szkoły oraz 9 sprzedawców alkoholu). Kwestionariusz ankiety składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru.

Problem alkoholowy oraz nikotynowy - grupa badana to dorośli mieszkańcy.

Z badań wynika, iż 5% respondentów przyznało, że spożywa alkohol codziennie, 17% pije kilka razy w tygodniu. Kilka razy w miesiącu alkohol spożywa 27% osób, również 32% kilka razy w roku. Należy zwrócić uwagę, iż 19% osób przyznało, że nie pije w ogóle alkoholu. Ukazuje to, iż problem alkoholowy w gminie jest dość powszechny lecz umiarkowany.

Ankietowani, którzy przyznali, iż spożywają alkohol, najczęściej sięgają po: piwo (44,44%), wino (39,51%), wódkę (25,93%), nalewki (7,41%), likiery (6,17%), alkohol własnej roboty (2,47%), czy też alkohol spoza legalnego źródła (1,23%). Dodatkowo 2,47% mieszkańców wybrało: „inne, jakie?“, lecz nie podali przykładów.

Dorośli mieszkańcy gminy najczęściej spożywają alkohol w domu (60,49%), u znajomych (41,98%), w pubie/restauracji/kawiarni (12,35%), na świeżym powietrzu (8,64%), pod sklepem (2,47%) oraz w pracy (1,23%). Co więcej, 6,17% respondentów przyznało, iż czasami wykonuje swoje obowiązki zawodowe pod wpływem alkoholu, 9,88% wykonuje je rzadko a 2,47% często. 81,48% ankietowanych nigdy nie wykonywało swoich obowiązków zawodowych pod wpływem alkoholu.

Problem jazdy pod wpływem alkoholu to kolejna analizowana kwestia. 12,35% ankietowanych przyznało, iż raz zdarzyło im się kierować pojazdem po spożyciu alkoholu, a 2,47% przytrafia się to sporadycznie. Pozostałe 85,19% osób ankietowanych stwierdziło, że nigdy nie byli w sytuacji prowadzenia samochodu pod wpływem alkoholu.

Dobrą wiadomością jest fakt, iż 88% mieszkańców wie, że picie alkoholu przez kobiety w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka. Z tą opinią nie zgadza się 5% osób. 7% ankietowanych nie potrafi udzielić odpowiedzi na to pytanie. Jest to niepokojący fakt, który prowadzi do wniosków dotyczących braku wiedzy wśród mieszkańców dotyczącej spożywania i szkodliwości alkoholu.

W dużej części przypadków, niestety nierozłącznym dodatkiem dla osób, które spożywają alkohol są papierosy. W Gminie Książki, aż 69% stwierdziło, że nigdy nie paliło – jest to bardzo zadowalający wynik, natomiast 22% robi to codziennie. Poszczególne osoby palą kilka razy w miesiącu (2%) lub kilka razy w tygodniu (3%) oraz kilka razy w roku pali 4% osób.

Najczęściej osoby te palą dla przyjemności (38,71%), w stresie (35,48%), przy alkoholu (29,03%), dla towarzystwa (25,81%), oraz dla zabicia czasu (16,13%). Natomiast pozostałe 3,23% mieszkańców w odpowiedzi „inne, jakie?“, nie podali konkretnego powodu.

Problem narkotykowy - grupa badana to dorośli mieszkańcy.

Celem tego działu było oszacowanie skali zjawiska zażywania substancji psychoaktywnych w Gminie Książki oraz sprawdzenie stanu wiedzy dorosłej społeczności dotyczącej powyższego problemu. Jak wynika z zebranych danych, 92% osób nie zażywa żadnych środków psychoaktywnych, a 5% zażywało jednokrotnie.

Dodatkowo, osoby, które zażywały środki psychoaktywne najczęściej stosowały marihuanę (75%), oraz po 12,50% : amfetamina, ekstazy, sterydy, leki, a także dopalacze.

Mieszkańców zapytano również z jakich powodów sięgnęli po substancje psychoaktywne. Poniżej możemy zaobserwować odpowiedzi osób ankietowanych. 50% osób odpowiedziało, że pod wpływem znajomych, następnie 37,50% respondentów zaznaczyło odpowiedź, że z ciekawości. Po 25% osób wymieniło kolejno: chęć lepszej zabawy bądź dla towarzystwa. Pozostałe 12,50%, by zapomnieć o problemach lub by złagodzić stres.

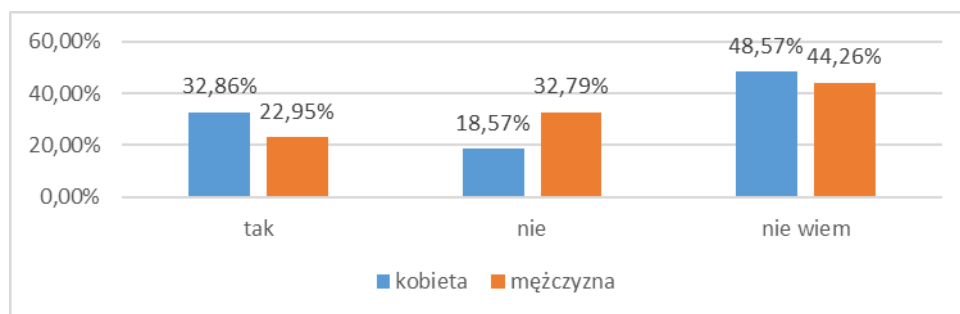
Analizując dostępność narkotyków w Gminie Książki można zauważyć, iż większość mieszkańców nie ma wiedzy na temat dostępności tych substancji w gminie (63%), natomiast 11% osób uważa, że są łatwo dostępne. Kolejno, 16% ankietowanych odpowiedziało, że w ich gminie narkotyki są trudno dostępne, zaś kolejne 11% osób twierdzi, że substancje psychoaktywne są całkowicie niedostępne.

Mieszkańcy zostali poproszeni by ustosunkować się, które według nich działania profilaktyczne przyniosą najlepsze efekty w przeciwdziałaniu uzależnień i przemocy w Gminie Książki. Ankietowani wymieniali m.in.: warsztaty profilaktyczne dla dzieci (57%), festyny i imprezy profilaktyczne (49%) oraz filmy w telewizji i Internecie (44%). Ankietowani zaznaczyli kolejno: wykłady/pogadanki (42%), akcje informacyjne za pośrednictwem ulotek (31%), a także spoty radiowe (19%).

Problem alkoholowy – młodzi mieszkańcy gminy – uczniowie szkoły podstawowej

Celem było oszacowanie skali zjawiska problemu alkoholowego wśród najmłodszych mieszkańców oraz sprawdzenie wiedzy uczniów szkoły podstawowej dotyczącej problemu alkoholowego.

Na początek młodzi mieszkańcy odpowiedzieli na pytanie czy osoby w ich wieku piją alkohol. Wyniki przedstawia poniższa tabela.



Następnie uczniów zapytano, czy próbowali kiedykolwiek sięgnąć po alkohol. Chłopcy w 75,41% oraz dziewczęta w 87,14% przypadków, nigdy nie próbowali alkoholu. Odpowiedzi były podobne również wśród uczniów, którzy stwierdzili, że próbowali kiedykolwiek spożywać alkohol, bowiem wynik wyniósł wśród 24,59% chłopców oraz 12,86% u dziewczynek.

Uczennice, które miały już kontakt z alkoholem przyznają, iż po raz pierwszy próbowały tej substancji w wieku 8-10 lat (22,22%), następnie w wieku 11-13 lat (44,44%), 14-16 lat (22,22%) oraz z wieku 17 lat i więcej (11,11%). Chłopcy, którzy odpowiedzieli, że kiedykolwiek próbowali

alkoholu rozpoczęli spożywanie alkoholu w wieku 8-10 lat (13,33%) oraz kolejno w wieku 11-13 lat (66,67%), 14-16 lat (13,13%) oraz w wieku 17 lat i więcej (6,67%).

Uczniów zapytano również, jaki rodzaj alkoholu zdarzyło im się próbować. Najpopularniejszą odpowiedzią wśród chłopców (37,93%) oraz dziewczynek (38,89%) było piwo. Chłopcy zadeklarowali również, że alkoholami, które zdarzyło im się również spróbować były kolejno: szampan (27,59%), wódka (17,24%), likier lub nalewka (6,90%). Dziewczynki również spożywały najczęściej szampana (33,33%), wino (16,67%), likiery i nalewki (11,11%). Ankietowani najczęściej deklarują, że po raz pierwszy spróbowali alkoholu między innymi pod nieobecność rodziców w domu (12,50% chłopcy, 30% dziewczynki) oraz w czasie imprezy towarzyskiej (50% chłopcy, 60% dziewczynki).

Na pytanie, w jaki sposób uczniowie otrzymali alkohol, 42,11% chłopców oraz 50% dziewczynek odpowiedziało, że zostali przez kogoś poczęstowani, oraz podkraść alkohol rodzicom (15,79% chłopców, 40% dziewczynek).

Dodatkowo uczniów, którzy mieli już kontakt z alkoholem zapytano, czy ich rodzice wiedzą o tym fakcie. Co ciekawe, 66,67% uczniów oraz 77,78% płci męskiej przyznało, że ich rodzice wiedzą o spożywaniu przez nich alkoholu. Pozostałe 33,33% chłopców oraz 22,22% dziewczynek uważa, że ich rodzice nie są świadomi tego faktu.

Uczniom, mającym styczność z alkoholem zadano pytanie o reakcję rodziców. 50% chłopców i 42,86% dziewczynek przyznaje, że rodzice nie zareagowali pomimo tego, że wiedzieli. Dodatkowo kolejni uczniowie stwierdzili, że rodzice zdenerwowali się i wyznaczili karę (20%), przeprowadzili z nimi rozmowę (20%) oraz w odpowiedzi „inne, jakie?” własnoręcznie napisali, iż chłopcy spożywali alkohol wraz z rodzicami (10%). Natomiast dziewczynki, przyznały, że rodzice przeprowadzili z nimi rozmowę (42,86%) oraz szukali pomocy u specjalisty (14,29%).

Zdania uczniów na temat łatwości zdobycia alkoholu w ich miejscu zamieszkania są podzielone. Spośród ankietowanych, 59,02% chłopców oraz 58,57% dziewczynek nie potrafiło jednoznacznie stwierdzić, czy zdobycie alkoholu w ich najbliższym otoczeniu jest trudne, czy łatwe. Następnie 22,86% dziewczynek wybrało odpowiedź, która mówiła o tym, że alkohol jest trudny do zdobycia w danej miejscowości, tak stwierdziło również 26,23% chłopców. Następnie 18,57% dziewczynek oraz 14,75% chłopców stwierdziło, że kupno alkoholu jest łatwe w ich gminie.

Problem narkotykowy – młodzi mieszkańcy gminy – uczniowie szkoły podstawowej

Uczniów szkół zapytano, czy próbowali kiedykolwiek zażywać narkotyki. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, 95,08% chłopców i 98,57% dziewczynek nigdy nie próbowało substancji psychoaktywnych.

Dziewczynki, które przyznały, że zażywały kiedykolwiek substancje psychoaktywne, najczęściej zażywały je w przedziale wiekowym od 11 do 13 roku życia (100%). Wszyscy, którzy również przyznali się do zażywania narkotyków, najczęściej zażywali narkotyki w wieku 11-13 lat (66,67%) oraz w wieku 14-16 lat (33,33%).

Młodzi mieszkańcy przyznali również od kogo, lub skąd wzięli substancje psychoaktywne. 100% dziewczynek przyznało, że dostały je od starszego brata lub siostry. Chłopcy stwierdzili, że brali narkotyki wspólnie w grupie przyjaciół (66,67%) oraz dostali narkotyki od jednego z rodziców (33,33%).

Wszystkich ankietowanych uczniów zapytano, o trudność zdobycia narkotyków i dopalaczy w ich miejscowości. Uczniowie odpowiadali bardzo podobnie. Pewien procent uczniów obu płci uważa, że

pozyskanie substancji psychoaktywnych w ich najbliższym otoczeniu jest trudne (31,43% dziewczynek i 37,70% chłopców). Natomiast 6,56% uczniów oraz 7,14% uczennic twierdzi, że jest to łatwe. Pozostałe 55,74% chłopców oraz 61,43% dziewczynek nie ma zdania na ten temat. Może to świadczyć o tym, że nie są oni zainteresowani tematyką dopalaczy i narkotyków.

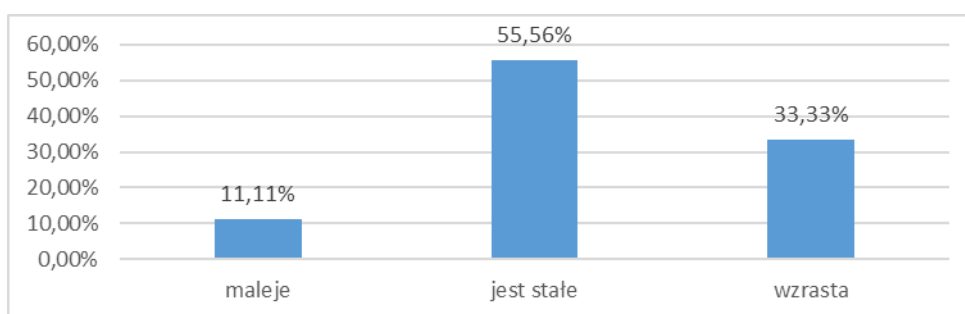
Dodatkowo, uczniowie odpowiadali w jakich miejscach w swojej gminie inne młode osoby mogą zakupić narkotyki oraz dopalacze. Największa liczba młodych mieszkańców nie zna takich miejsc (88,52% chłopców, 91,14% dziewczynek).

Uczniowie wymieniali również, z jakich powodów młodzi mieszkańcy zażywają narkotyki. Najczęściej było to: chęć zaimponowania innym (33,33% chłopców, 35,66% dziewczynek), ciekawość (22,22% chłopców, 18,88% dziewczynek) oraz presja grupy (10,10% chłopców, 13,29% dziewczynek).

Trzecia grupa badana – sprzedawcy napojów alkoholowych w gminie Książki.

W badaniu diagnozującym problemy społeczne w Gminie Książki udział wzięło łącznie 9 sprzedawców napojów alkoholowych

Zdania sprzedawców dotyczące spożycia alkoholu w Gminie Książki są podzielone, ponieważ według 33,33% ankieterów, spożycie alkoholu na terenie gminy wzrasta, lecz 55,56% sprzedawców twierdzi, że jest ono stałe. Dla pozostałych 11,11% sprzedawców spożycie alkoholu w gminie na przestrzeni lat maleje.



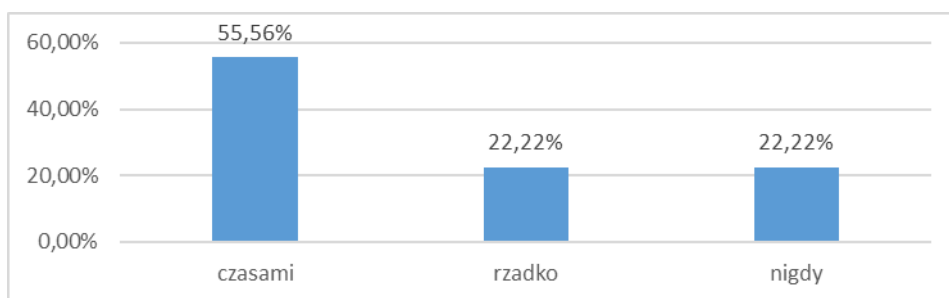
Według 77,78% sprzedawców alkohol nie jest sprzedawany osobom niepełnoletnim w Gminie Książki. Pozostałe 22,22% osób twierdzi, że alkohol sprzedawany jest rzadko.

Dodatkowo, 33,33% osobom ankieterów zdarzyło się raz lub kilka razy, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsłużanym przez nich punkcie. Pozostałym 66,67% sprzedawcom nie zdarzyło się to nigdy.

Kolejno, sprzedawcy zostali zapytani czy sprzedali kiedykolwiek napój wyskokowy osobom niepełnoletnim. 100% sprzedawców zgodnie przyznało, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie poniżej 18 roku życia na terenie Gminy Książki.

Po 88,89% osób ankieterów stwierdziło, że za każdym razem oraz wiele razy pytają o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni. 11,11% badanych nigdy tego nie robi.

Sprzedawcy oceniali również czy zdarza się, że alkohol jest sprzedawany osobom nietrzeźwym w Gminie Książki. 22,22% ankieterów przyznało że, rzadko zdarza się sytuacja gdzie sprzedaje się alkohol osobom nietrzeźwym, a pozostałe 22,22% twierdzi, że nie jest w ogóle sprzedawany. Natomiast 55,56% ankieterów odpowiedziało, że alkohol jest sprzedawany czasami.



Dodatkowo 100% przyznało, że nigdy nie zdarzyło im się wzywać policji z powodu zakłócania porządku przez osoby pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży lub w jego pobliżu.

Sprzedawcy przyznali również w 77,78%, że nigdy nie uczestniczyli w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży. Kolejne 11,11% z nich nie przypomina sobie takiego zdarzenia. Natomiast pozostałe 11,11% osób ankietowanych twierdzi, że brało udział w szkoleniach dotyczących odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.

III. Cele Programu.

Podstawą do sformułowania adekwatnego dla potrzeb środowiska lokalnego planu działania, jest poznanie jego rzeczywistych potrzeb. Na podstawie dokonanej diagnozy problemów i zasobów konieczne wydaje się sformułowanie celów programu, zadań i sposobów ich realizacji, które umożliwią skuteczniejsze rozwiązywanie problemów związanych z alkoholizmem i narkomanią na terenie Gminy.

Głównym celem programu jest ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania alkoholu, narkotyków, dopalaczy poprzez podnoszenie świadomości i wiedzy mieszkańców Gminy oraz prowadzenie działań związanych z profilaktyką uzależnień, w tym uzależnień behawioralnych.

Cele szczegółowe programu:

1. Monitorowanie specyfiki problemów alkoholowych i narkomanii na terenie Gminy oraz potrzeb uzależnionych i ich rodzin w zakresie pomocy w ich rozwiązywaniu.
2. Zwiększenie świadomości wśród dzieci, młodzieży i dorosłych na temat uzależnienia od alkoholu i narkotyków oraz uzależnień behawioralnych.
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii zmierzającej do:
 - 1) Zmniejszenie ilości alkoholu wypijanego przez młodzież;
 - 2) Zmniejszenie nowych przypadków uzależnienia;
 - 3) Ograniczenie rozmiarów uszkodzeń zdrowia spowodowanych używaniem alkoholu i narkotyków.
4. Zmniejszenie udziału osób nietrzeźwych i uzależnionych wśród przyczyn naruszenia prawa i porządku w szczególności z grup podwyższonego ryzyka.
5. Organizowanie terapii dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz członków ich rodzin.
6. Organizowanie alternatywnych miejsc twórczego spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży w szczególności z grup podwyższonego ryzyka.
7. Krzewienie trzeźwości i abstynencji oraz promocja zdrowego stylu życia.

8. Zmiana postaw rodziców wobec picia alkoholu przez dzieci i młodzież oraz zwiększenie kompetencji wychowawczych rodziców.

IV. Zadania i zakres działań:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu:

- a) Motywowanie osób uzależnionych do rozpoczęcia procesu leczenia i wyjścia z uzależnienia oraz kierowanie tych osób do odpowiednich instytucji;
- b) Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego przy Urzędzie Gminy;
- c) Finansowanie lub dofinansowanie programów terapeutycznych i pomocowych dla osób i rodzin z problemem alkoholowym;
- d) Prowadzenie postępowania przygotowawczego w sprawach o nałożenie obowiązku leczenia odwykowego skierowanie do biegłych sądowych oraz wniosków do Sądu;
- e) Współpraca ze stacjonarnymi placówkami leczenia odwykowego.

2. Udzielenie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie:

- a) Informowanie o możliwości otrzymania pomocy socjalnej, psychologicznej i prawnej w przypadku pojawiającego się problemu alkoholizmu i przemocy w rodzinie;
- b) Prowadzenie i finansowanie świetlicy środowiskowej, działającej w strukturach Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Książkach, w tym prowadzenie drobnych remontów;
- c) Dofinansowanie wypoczynku połączonego z programami profilaktycznymi i socjoterapeutycznymi dla dzieci z rodzin dotkniętych chorobą alkoholową;
- d) Finansowanie lub dofinansowanie szkoleń, kursów dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego i członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz nauczycieli i pedagogów szkolnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, profilaktyki uzależnień oraz wczesnej interwencji;
- e) Zakup i dystrybucja materiałów edukacyjnych m.in. ulotek, broszur, czasopism, książek, dotyczących choroby alkoholowej i możliwości jej leczenia oraz zjawiska przemocy w rodzinie;
- f) Współfinansowanie zadania o nazwie Kujawsko – Pomorska „Niebieska Linia” Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie;
- g) Upowszechnienie informacji dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie i możliwości przeciwdziałania przemocy w rodzinach, zwłaszcza z problemem alkoholowym;
- h) Prowadzenie lokalnych działań informacyjno – edukacyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie, w tym przemocy wobec dzieci;
- i) Włączenie się w ogólnopolskie akcje promujące życie rodzinne bez przemocy;
- j) Wspieranie działalności grup samopomocowych, w tym grup wsparcia dla osób doznających przemocy w rodzinie;
- k) Podnoszenie kompetencji przedstawicieli instytucji działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- l) Prowadzenie edukacji publicznej zwiększającej świadomość rodziców i opiekunów w wychowaniu dzieci i młodzieży, korygującej postawy rodzicielskie;
- m) Udzielanie pomocy rodzinom, w których występują problemy w związku z używaniem substancji psychoaktywnych lub przemocą w rodzinie poprzez konsultacje specjalistów, poradnictwo, zajęcia i warsztaty edukacyjne.

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnień behawioralnych w szczególności dla dzieci i młodzieży, poprzez:

- a) Prowadzenie i finansowanie świetlicy środowiskowej działającej w strukturze Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Książkach, w tym przeprowadzenie drobnych remontów;
- b) Zakup i dystrybucję materiałów edukacyjnych, w tym m.in. broszur, ulotek, gadżetów, książek o tematyce profilaktycznej w szczególności dla dzieci i młodzieży;
- c) Finansowanie warsztatów i programów profilaktycznych, w szczególności rekomendowanych dla dzieci i młodzieży;
- d) Dofinansowanie szkoleń i kursów specjalistycznych w zakresie pracy profilaktycznej z dziećmi, młodzieżą oraz rozwijanie umiejętności prowadzenia zajęć profilaktycznych organizowanych dla nauczycieli, pedagogów i psychologów;
- e) Wspieranie prospołecznych działań młodzieży przez mentorów, programów liderских i działań rówieśniczych z obszaru profilaktyki i promocji zdrowia;
- f) Podejmowanie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych;
- g) Tworzenie warunków zaspakajania potrzeb kulturalnych o tematyce profilaktycznej dla uczniów, rodziców, nauczycieli poprzez organizowanie i dofinansowanie lub finansowanie min. spektakli teatralnych, występów muzycznych;
- h) Wspieranie i prowadzenie działań promujących trzeźwość i zdrowy styl życia podejmowanych przez społeczność lokalną oraz dzieci i młodzież szkolną;
- i) Prowadzenie kampanii edukacyjnych organizowanych na terenie gminy mogących przyczynić się do zmniejszenia spożycia alkoholu przez młodzież i dorosłych z terenu Gminy;
- j) Organizowanie, współorganizowanie, dofinansowanie lub finansowanie przedsięwzięć profilaktycznych promujących trzeźwość i bezpieczny sposób spędzania wolnego czasu poprzez organizowanie imprez i zajęć o charakterze sportowym, rekreacyjnym, kulturalnym;
- k) Dofinansowanie profilaktycznych i terapeutycznych obozów/kolonii dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy;
- l) Współpraca z policją na rzecz przeciwdziałania nietrzeźwości kierowców i bezpieczeństwa w miejscach publicznych;
- m) Organizowanie lokalnych porad, seminariów i konferencji w zakresie wdrażania systemu pomocy dziecku i rodzinie z problemem alkoholowym;
- n) Edukacja publiczna w zakresie problematyki uzależnień behawioralnych, uzależnienia od alkoholu, narkotyków oraz nikotyny;
- o) Finansowanie szkoleń i warsztatów dotyczących obowiązujących procedur, zasad podejmowania interwencji oraz współpracy służb działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- p) Finansowanie szkoleń w sprawie realizacji zadań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałaniem narkomanii i uzależnieniem behawioralnym;
- q) Rozpowszechnianie informacji teleadresowych o placówkach lub punktach zajmujących się problematyką narkomanii;
- r) Współpraca z lokalnymi mediami.

4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień:

- a) Współdziałanie z instytucjami i organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom, w zakresie realizacji programów profilaktycznych dla dzieci, młodzieży, rodzin, w tym z grup podwyższonego ryzyka oraz organizowania imprez promujących zdrowy styl życia wolny od uzależnień i przemocy.

5. **Podjęcie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego:**
- a) kształtowanie właściwych postaw reagowania w sytuacji sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym i nieletnim poprzez m.in. organizację szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych;
 - b) prowadzenie działań kontrolno – interwencyjnych w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.
6. **Upowszechnianie wiedzy dotyczącej problematyki uzależnień behawioralnych, w tym wydawanie materiałów informacyjno – edukacyjnych, prowadzenie kampanii społecznych.**
7. **Zadania służące do realizacji celu operacyjnego NPZ – promocja zdrowia psychicznego - realizacja projektów i programów edukacyjnych, wychowawczych, interwencyjnych oraz profilaktycznych opartych na podstawach naukowych, w tym programów profilaktyki uniwersalnej, wskazującej i selektywnej.**
- **profilaktyka uniwersalna** - obejmuje swoim zakresem m.in. poszerzenie i udoskonalenie oferty, upowszechnianie oraz wdrażanie programów profilaktyki o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności adresowanych do dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, osób dorosłych, w tym programów profilaktyki, które biorą pod uwagę wspólne czynniki chroniące i czynniki ryzyka używania substancji psychoaktywnych i innych zachowań ryzykownych, w szczególności zalecanych w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego,
 - **profilaktyka selektywna** – obejmuje swoim zakresem m.in. poszerzenie i udoskonalenie oferty i wspieranie realizacji programów wczesnej interwencji i profilaktyki selektywnej, w szczególności zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego, adresowanych do środowisk zagrożonych, w szczególności dzieci i młodzieży ze środowisk zmarginalizowanych, zagrożonych demoralizacją, wykluczeniem społecznym oraz osób używających środków odurzających, substancji psychotropowych i nowych substancji psychoaktywnych w sposób okazjonalny,
 - **profilaktyka wskazująca** – obejmuje swoim zakresem m.in. poszerzenie i udoskonalenie oferty i wspieranie realizacji programów profilaktyki wskazującej o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności adresowanych do jednostek lub grup wysoce narażonych na czynniki ryzyka, w szczególności do osób używających środków odurzających, substancji psychotropowych i NSP w sposób szkodliwy, w tym w szczególności zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego.
7. **Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych polegająca na podejmowaniu czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczenia w zakładzie leczenia odwykowego, ponoszenie kosztów administracyjnych z tym związanych.**

Wyżej wymienione zadania z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii będą realizowane wg. potrzeb zgłaszanych przez różne instytucje, osoby fizyczne, innych pomysłodawców. Każdy wniosek musi być pozytywnie zaopiniowany przez GKRPA. Zadania będą realizowane w trybie ciągłym przez lata 2023 – 2026 w ramach posiadanych środków finansowych.

V. Odbiorcy programu:

Program kierowany jest do:

1. Osób uzależnionych, współuzależnionych, doznających przemocy oraz stosujących przemoc.
2. Rodzin osób uzależnionych, współuzależnionych, doznających przemocy oraz stosujących przemoc.
3. Osób i rodzin ze środowisk zagrożonych uzależnieniem i występowaniem przemocy.
4. Dzieci i młodzieży oraz osób starszych.
5. Rodziców i opiekunów.
6. Kadry pracującej w obszarze uzależnień oraz profilaktyki, w tym w szczególności pracowników GOPS w Książkach, członków Zespołu Interdyscyplinarnego, członków GKRPA w Książkach, pracowników oświaty, policji, służby zdrowia.

VI. Realizatorzy i partnerzy programu:

1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Książkach – powierzenie zadania w zakresie prowadzenia świetlicy środowiskowej.
2. Punkt Konsultacyjny przy Urzędzie Gminy.
3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Książkach.
4. Urząd Gminy Książki.
5. Samodzielny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Książkach.
6. Placówki oświatowe na terenie Gminy.
7. Gminny Ośrodek Kultury w Książkach.
8. Gminna Biblioteka Publiczna w Książkach.
9. Komenda Powiatowa Policji w Wąbrzeźnie.
10. Sąd Rejonowy w Wąbrzeźnie.
11. Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Wąbrzeźnie.
12. Organizacje pozarządowe.

VII. Wskaźniki osiągnięcia celu

1. Liczba rozmów interwencyjno – motywujących przeprowadzonych przez GKRPA.
2. Liczba wniosków skierowanych do sądu.
3. Liczba kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy.
4. Liczba udzielonych konsultacji w Punkcie Konsultacyjnym w Książkach, ilość osób korzystających z poradnictwa i konsultacji.
5. Liczba osób uczestniczących w programach oraz w przedstawieniach profilaktyczno – edukacyjnych oraz ilość zrealizowanych programów.
6. Liczba dzieci skierowanych do Świetlicy Środowiskowej.
7. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach.
8. Liczba zorganizowanych szkoleń.
9. Liczba rodziców uczestnicząca w szkolnych i pozaszkolnych programach/warsztatach profilaktycznych.
10. Liczba zorganizowanych kampanii społecznych na terenie Gminy.
11. Liczba zakupionych i przekazanych materiałów informacyjnych w zakresie uzależnień.

VIII. Finansowanie Programu

1. Źródłem finansowania Programu są środki finansowe pochodzące z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

2. Zadania ujęte w programie mogą być również finansowane z opłaty naliczanej od sprzedaży hurtowej alkoholu w opakowaniach o objętości do 300 ml.
3. Zadania realizowane w ramach Programu mogą być również finansowane z dotacji celowych oraz innych źródeł.
4. Finansowanie Programu realizowane będzie w ramach środków finansowych określonych w uchwałach budżetowych na lata 2023 – 2026.

IX. Zasady wynagradzania Członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

1. Członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych otrzymują wynagrodzenie za udział w jej posiedzeniach:
 - a) Przewodniczący GKRPA – 120,00 zł;
 - b) Sekretarz GKRPA – 120,00 zł;
 - c) Członek GKRPA – 100,00 zł.
2. Podstawę do naliczenia wynagrodzenia stanowi uczestnictwo w posiedzeniu GKRPA potwierdzone podpisem na liście obecności.
3. Podstawą wypłaty wynagrodzenia jest kserokopia listy obecności potwierdzona za zgodność z oryginałem przez Przewodniczącego lub Sekretarza GKRPA.
4. Członkowie GKRPA będący pracownikami Urzędu Gminy Książki lub jednostek organizacyjnych otrzymują prawo do wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 1 w przypadku gdy posiedzenie Komisji odbywa się poza godzinami ich pracy.
5. Członkom GKRPA przysługuje zwrot kosztów przejazdu poza teren gminy. Jeżeli wyjazd następuje przy użyciu samochodu stanowiącego własność delegowanego członka stosuje się stawki za 1 km określone w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy. Przejechane kilometry liczy się od Urzędu Gminy Książki do miejsca delegowanego i z powrotem.

X. Postanowienia końcowe

1. Sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych dopuszczalna jest w godzinach pracy placówek handlowych i gastronomicznych.
2. Do kontrolowania przestrzegania zasad sprzedaży alkoholu na terenie Gminy upoważnieni są:
 - 1) Członkowie GKRPA;
 - 2) Pracownicy Urzędu Gminy.

Obowiązują zasady o wyłączeniu pracownika oraz organu określonego w rozdziale 5 Kodeksu postępowania administracyjnego.

3. Kontrolę punktów sprzedaży napojów alkoholowych można przeprowadzić raz w roku, chyba że zachodzą konieczne przesłanki, aby kontrolę przeprowadzać w trakcie trwania roku kalendarzowego więcej niż raz. W przypadku braku informacji o naruszeniu przepisów i w uzgodnieniu z Wójtem Gminy raz na dwa lata można odstąpić od przeprowadzenia kontroli.
4. Finansowaniu podlegają zadania, których potrzeba realizacji w trakcie roku została uznana za zasadną przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

5. Osobą odpowiedzialną za koordynację Programu ustanawia się Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Książkach.
6. Zgodnie z ustawą, wójt sporządza raport z wykonania w danym roku gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii i efektów jego realizacji, który przedkłada radzie gminy w terminie do dnia 30 czerwca roku następującego po roku, którego raport dotyczy.
7. Osoba odpowiedzialna opracowuje w porozumieniu z innymi osobami Program na lata kolejne uwzględniając stopień realizacji bieżącego Programu.